

La Barcelona de la bandera negra

Foto: Sandra (kasayukali)

Un cel lluminós, esplèndid, desprèn una escalfor que esdevé cada cop més feixuga, l'estiu abans de l'estiu, una calor pegallosa que acaba enganxant-te la camisa a l'esquena, com una mena de fatalitat que t'envaeix per fer-te lliscar millor fins aquesta lassitud existencial. Has d'anar cap a l'Ateneu i pim, pam, ja et trobes dins la gran biblioteca patrimonial de Barcelona on hi descobreixes llibres vells, fins i tot en occità, com el *Ramelet Mondin*, al costat d'un munt d'altres de tan antics, sovint també en francès, entre arxius ben diversos, de crítiques literàries o socials...

L'Ateneu, amb el saló i el pati romàntic se't fa un recer ben agradable a l'ombra, ideal per evocar la lírica dels Trobadors amb el teu hoste, l'estudiós medievalista que ha treballat sobre les vides dels sants amb qui t'acabes de trobar. Sou al bell mig del barri gòtic. Ell és un d'aquells investigadors que ha respost de grat a la teva crida per a un projecte de documental sobre l'eros i el no-res dels trobadors. Aquest dret de ciutat aquí, a l'ombra del pati, on dinar-hi és una mena de privilegi reservat als grans, atès que l'indret és d'ús exclusiu dels socis, entre els quals tu no t'hi comptes pas lol... La teva tasca és la d'embastar un documental didàctic, amb un punt de sapiència per donar algunes claus sobre les cançons dels trobadors –*Farai un vers de drech neient...* – Et proposes de reprendre també aquesta idea del no-res, del buit existencial que et sembla ben d'actualitat “*En raison de l'indifférence générale, demain sera annulé*”. Per motiu d'indiferència general, el dia de demà serà anul·lat, tal i com algú va escriure no fa gaire al terra del carrer Consolat en ple cor de Marsella. Una pel·lícula a fer, vol dir primer trobar una productora, una cadena de televisió per difondre-la posteriorment... Film-poema del no-res, bastit de negativitat, del malestar del món occidental; no saber res més, plantejar una asserció que serà rebutada a l'instant, desfer, desmuntar el real, riure-se'n, dir no als fets, a la

dama, al lloc de l'amor i negar l'amor de l'absenta, un destí formulat en vaquïtat: sents ja que ben aviat el projecte del film es desintegrarà, que talvegada hi hauràs de renunciar lol

En aquest moment de deixadesa col·lectiva, com interessar la gent en aquells que van encendre el foc poètic en una bona part de l'Europa de l'edat mitjana, fa poc més de mil anys? Com trobar la sintaxi de la realització, obrar –*amb jòi*– per dir-ho amb el mot de Guillem IX d'Aquitània reprès posteriorment per Passolini? Dir el que no és, “*lo neiènt*”, el no-res, tal com feien aquells trobadors empeltats ja de teologia negativa, l'avantguarda del segle XI, com diu l'exegeta... Aquesta idea de buit de segur que et qüestiona i et fa costejar les ribes de l'absurd fins a una dolça follia. És com llançar al vol una endevinalla, tan habitual en la lírica medieval. És també, en el rerefons, la cerca de la Dama desconeguda, amagada i tanmateix estimada. De segur perduda, *lost in translation*...

De fet, hi ha un lleuger reviscolar entorn de l'occità a Barcelona com palesa aquest bar –el Jan Petit– que fa ben poc acaba de treure el nas a Gràcia, dedicat a la nostra cultura: s'hi poden trobar cantaires apassionats de la cultura d'òc, tastar la carn salada tot traguejant un bon got de Jurançon, i també llegir llibres en occità. I a més d'això, cada dilluns, hi ha gent que s'hi aplega per cantar en la teva llengua en polifonia: tot ben a prop, a la mateixa Gràcia, un espai de convivència al costat del Museu Etnogràfic. S'ha de veure, l'entusiasme i l'alegria compartida.

Et fa tant de bé trobar una llengua tan propera a la teva en posició de respecte! La retrobes als rètols dels grans museus i gairebé t'espanta com l'agermanament entre l'occità i el català avança: les llengües són encara bessones!

–Santa Llúcia davant del cònsol Pascasi: Immobilitat de santa Llúcia. Arrencament dels pits– És un plaer veure aquesta llengua situada en el lloc preeminent que li pertoca a museus i exposicions: la proximitat amb la teva en llegir-la fa que no et vegis obligat contínuament a mirar l'anglès, perquè no et cal. Ser occitanista a Barcelona, al bell mig d'aquest ramat de turistes, de segur que et fa sentir una mica afortunat, fins i tot un privilegiat, per una punyetera primera vegada a la vida quan uns catalans occitanitzats et llancen justament aquest mot de “*toristalha*” com per convidar-te a saltar de l'altre costat dels seus confins, a no deixar-te assimilar a l'infame glopada de turistes que senyoreja de pertot...

Ara, si bé Barcelona és capital cultural amb el català escrit recuperant el seu espai als rètols dels carrers i això produeix enveja sana, es fa palès també que l'ànima catalana rellisca fins a fer-se engolir dins el guirigall de l'oferta i la

demanda dels mercats... De segur que fa goig de descobrir una gran ciutat de la Mediterrània amb tanta empenta, amb tantes iniciatives i tan pragmàtica, també. I enmig del munt de coses que et fan ganes de mirar i fins de ser, al·lucines de creuar, muntades dalt d'un camionàs, un grup de dones joves que recullen les escombraries de la ciutat. Mai vist a Marsella, i això et fa pensar. Potser als escombriaires marselesos, els vindria més de gust d'acabar la feina si en reclutessin, de noies, un dia! La paritat última, el final del túnel dels *fin'amor* serà d'emporcassar-se, mascles i femelles tots junts, aguantant amb els cossos nus, la pudor agra de les escombraries? Ecs!

Fugint dels espais venuts als ramats de turistes, com el Bauç a Provença, et ve una necessitat imperiosa: les Rambles, la Plaça de Catalunya, el Gòtic, els grans museus de totes menes i no pas menys interessants, les meravelloses cases de Gaudí...Plaça Reial, osti tu, no t'han permès ni demanar tres tapes al bar sense beure res -es veu que no tens dret a no tenir set- el cambrer amb el seu corbatí al coll (quan s'ha de figurar, prou que figurem, què us penseu!) t'ha pregat de fotre el camp: aquí qui dina beu! Foragitat com un perdulari qualsevol! A la plaça, uns joglars espitregats s'afanyen alegres i bronzejats, a muntar les seves acrobàcies. Fan l'intent de gallejar davant els turistes desencantats, badocs bavalluts amb els cervells encongits de tantes rentades, d'haver vist tal vegada massa espectacles de pampalluges a la vida: els artistes els toca fins i tot autoaplaudir-se, debades, després del número picant de mans en una onada que tot seguit decau sense que hi hagi cap encoratjament per part dels qui l'han presenciat. Se'ls en fot, d'aquests joglars, als turistes! Deu ser que el seu estatus social ha canviat veritablement des de l'edat mitjana? Joglar! *Joculatore*? És aquell que ha de divertir com remet l'arrel del mot. Histrions com són, aquí, salten, fan tombarelles, es munten els uns a les espatlles dels altres. I tu evokes en el record aquells dansaires, màgics, músics, acròbates d'un altre temps, el temps del film que tens al cap... Des del segle IX, l'església els havia atacat. Acabà per prohibir als clergues les fartaneres on eren convidats els joglars. No hi tenien gens d'espai en aquella època a la casa de Déu. En tenen encara un poc a la Plaça Reial? No pas gaire... Si al segle XII, el trobador Gerau de Cabrera demanava als seus joglars de saber imitar el piular dels ocells, de manejar les marionetes, de saltar per dins dels cercols i de fer jocs malabars, es coneix bé que fins i tot a l'edat mitjana, la llibertat i la dignitat d'aquells artistes no els era pas donada, sinó que les havien de conquerir, ells també.

Canvi de rumb. Gran de Gràcia: encara que la placeta propera a la teva pensió és plena a vessar de gent, t'adonaràs que són sobretot barcelonins, un bany de

joventut. Però tu, turista que ets, no t'escapes pas al destí dels altres turistes! Com ahir, dins el teu hostel on no hi ha mai ningú a recepció per rebre els que acaben d'arribar, i on és un veritable calvari que et donin les claus, mentre eres a la cambra, de sobte, van trucar a la porta. Una vegada, dues vegades, tres... Pica que picaràs! Vas obrir la porta per rebre els que trucaven i heus aquí que al teu davant et trobes un parell de viatgers de poc més de 20 anys bramant com ases: es planyien que havien fet la reserva per Internet, volien entrar tant si com no. Els expliques que ets viatger com ells i no pas l'amo, que han de telefonar per fer que els duguin les claus... T'adones que el seu domini de l'anglès és inversament proporcional a la seva còlera, en una onada que puja a contracorrent. –*D'on veniu?* Fins i tot això no els sembla de bon comprendre, però finalment, et diuen–*Turquia...* i com que no tenen cap telèfon que funcioni, ni tan sols el número correcte i no aconsegueixen fer-se entendre gaire, tens ganes d'ajudar-los... No és pas gaire senzill: de fet, no aconsegueixen ni parlar sense escriure's-te. A aquests orientals desorientats amb bonics ulls lluents, t'adones ben aviat que et serà difícil d'ajudar-los quan t'amenacen que aniran a cercar la bòfia si no els obres la porta immediatament. Sents que, osti tu!, encara no prou són madurs pel gran viatge occidental i ja és una bona llàstima que això et succeeixi precisament a tu que desitges un destí entrellaçat entre Orient i Occident, *entrebescat* (aquest mot occità que descriu les llengües dels amants que es cargolen eròticament en un petó). I a més, no n'hi ha gaires d'orientals que viatgin pel seu compte com aquests. I tu que ets a la Hispània d'avui per preparar un documental sobre els trobadors amb la teva consciència fonda del llegat de l'Orient des del segle X, mira que haver de treure-te'ls de sobre, així, a aquests joves turcs, quina vergonya... Penses que ara fa mil anys que s'expandí a l'antiga Hispània, sota la influència dels conqueridors àrabs, una idea de l'amor tan idealitzada i que ara us trobeu ells i tu aquí immersos en aquesta picabaralla... Fa mal: la realitat de la vida de cada dia et persegueix... No has fet res per ells tot i que hauries pogut acompanyar-los al locutori per telefonar, donar-los el número correcte, prendre una copa amb ells mentre esperaven l'hostaler, tot parlant de la Capadòcia... Però, tu, com si res! Tornes a la teva tasca d'endegar el càsting per al teu documental, capficat com estàs en aquesta lírica àrab que no era vehiculada dins l'erotisme popular, femenina, i encara que hi hagi connexions i contingui temes poètics cultes, provinents d'arreu del món islàmic, s'associa, a més, a l'esperit aristocràtic. Aquest verb –*entrebescar*– tan present en la lírica dels trobadors t'obsedeix: no té equivalent en francès. És tot un símbol, una erotització vinguda d'Orient, reflex de l'estètica admirable

d'aquestes ornamentacions àrabs dibuixades, aquests deliciosos arabescos, corbes amb motius harmoniosament entremesclats. I tu gires l'esquena a l'Orient? Impossible, te'n deleixes, et manca, *copyright* –els Trobadors.

Teiriç Offre.

Trad. Sílvia Aymerich-Lemos